

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК159.9:343.985

doi: <https://doi.org/10.33270/03202601.55>

Цільмак О. М. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри соціології та психології Національного університету «Одеська юридична академія», м. Одеса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7348-4876>;

Лефтеров В. О. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології та психології Національного університету «Одеська юридична академія», м. Одеса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9163-0555>

Дисциплінованість як інтегральна професійно-психологічна якість поліцейського

Реформування органів і підрозділів Національної поліції неможливе без якісного професійно-психологічного добору та відбору кандидатів на службу й зайняття вакантної посади. Одним із критеріїв професійно-психологічного добору є така професійно важлива якість поліцейського, як дисциплінованість. Метою дослідження є висвітлення основних положень дисциплінованості як інтегральної професійно-психологічної якості поліцейського. Методологія. У науковому дослідженні використано комплекс загальнологічних (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, наукової абстракції, узагальнення, аналогії, моделювання, класифікації) і загальнотеоретичних (формалізації, аксіоматизації, гіпотетично-дедуктивного) методів. Наукова новизна: уточнено зміст дефініції «дисциплінованість поліцейського», що є інтегральною професійно-психологічною якістю, яка визначає здатність особи неухильно дотримуватися вимог нормативно-правових актів і підпорядковуватися загальнодержавним й особистісним, соціальним та діяльнісним нормам і правилам поведінки. Обґрунтовано інтегральність дисциплінованості особистості, яка детермінована та взаємообумовлена її світоглядом, установками, мотивацією, волею, вольовими якостями й психологічною готовністю. Доведено необхідність експертного оцінювання дисциплінованості поліцейського за + (–) десятибальною шкалою, де позитивна дисциплінованість є корисною, а негативна – може бути корисною для особи, однак не для соціуму й держави. Висновки. Дисциплінованість є важливою багатоаспектною та багатофакторною інтегральною професійно-психологічною якістю особистості поліцейського. Тому під час професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в поліцію та зайняття вакантної посади, крім тестових методик, необхідно використовувати ще й експертне оцінювання за + (–) десятибальною шкалою. Перспективним напрямом дослідження є встановлення ступеня впливу на дисциплінованість світогляду особистості, установок, мотивації, волі, вольових якостей, індивідуальних і професійних стилів діяльності та психологічної готовності.

Ключові слова: дисциплінованість; поліцейський; професійно-психологічна якість; професійно-психологічний відбір; Національна поліція.

Вступ

На сучасному етапі розвитку органів і підрозділів Національної поліції відбуваються різноманітні трансформаційні процеси як у середині поліцейських колективів, так і поза їхніми межами. Важливе значення в цих процесах має особистісний фактор. Відповідно до пункту 3 ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію»: «...Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції...» ("Закон України", 2015). Тому для налагодження довірливих взаємин з населенням поліцейський повинен бути взірцем правової культури, дисциплінованості, організованості, справедливості. Дисциплінованість поліцейського повинна проявлятися у всіх сферах його життєдіяльності.

Наукових напрацювань стосовно такої якості особистості, як дисциплінованість, є досить

багато. Наприклад, деякі вчені вважають, що дівчата більш дисципліновані, ніж хлопці (Duckworth, & Seligman, 2006). Також є дослідження дисциплінованості представників різних рас (Girvan, Gion, Mcintosh, & Smolkowski, 2017; Riddle, & Sinclair, 2019). Серед науковців є й ті, які виокремлюють певні типи дисциплінованості. Так, наприклад, Л. В. Медведіцкова розрізняє такі її види: 1) свідома, справжня; 2) конформна; 3) прагматична; 4) обумовлена; 5) критична (Medveditskova, 2019, p. 219).

Однак наукових праць стосовно визначення сутності такої інтегральної професійно важливої якості, як дисциплінованість поліцейського, доволі мало. Часто науковці лише зазначають, що ця якість повинна бути притаманна поліцейському (Dubniakova, 2013, p. 20; Seliutina, & Kholodov, 2019, p. 5; Piankivska, 2017, p. 9; Fyfe, Greene, Walsh, Wilson, & Clinton, McLaren Roy, 1997,

р. 268; Violanti, 2011, р. 33). Отже, глибинного обґрунтованого наукового дослідження основних концептуальних положень дисциплінованості як індивідуально-психологічної якості поліцейського здійснено не було.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є висвітлення основних концептуальних положень дисциплінованості як інтегральної професійно-психологічної якості поліцейського. Завданнями дослідження є:

- уточнення змісту терміну «дисциплінованість поліцейського»;
- обґрунтування інтегрованості дисциплінованості як професійно важливої якості поліцейського;
- обґрунтування + (–) десятибальної шкали експертного дослідження дисциплінованості поліцейського.

Виклад основного матеріалу

Реформування органів і підрозділів Національної поліції України неможливе без якісного професійно психологічного добору й відбору кандидатів на прийняття на службу та зайняття вакантної посади. Одним із критеріїв професійно-психологічного добору є така професійно важлива якість поліцейського, як дисциплінованість.

Слід зазначити, що зміст дефініції «дисциплінованість» науковці трактують по-різному. Так, деякі вчені вважають, що дисциплінованість – це:

– «...інтегральна якість особистості, яка визначає ціннісне відношення особи до людей і проявляється у виконанні загальноприйнятих норм поведінки...» (Rogoznikova, 2011, р. 72);

– «...підкорення людини чужій волі, вимогам окремої особи (групи, організації); дотримання стійких норм, правил, законів, за невиконання яких суб'єкт несе відповідальність і може понести покарання» (Dorfman, & Gridiushko, 2011, р. 88);

– «...соціально-психологічна якість особистості, що є відносно стійкою структурою, яка містить мотиваційні, пізнавальні, емоційні та інші компоненти: позитивне ставлення до обов'язків, почуття відповідальності за свою поведінку, знання цілей і завдань діяльності та взаємозв'язків людей, уміння керувати собою відповідно до вимог, навички й звички дотримання встановленого порядку...» (Krysko, 2003, р. 68-69);

– «...якість особистості, яка полягає у звичці до дисципліни, витримці, внутрішній організованості, відповідальності, готовності й звичці підкорятися власним цілям (самодисципліна) і соціальним установкам...»;

– «...здатність пригнічувати пріоритетні, особистісно-значущі потреби задля вищої мети, до того ж надалі цей вибір не є автоматичним, а потребує свідомих зусиль. Дисциплінованість – це, перш за все, як самоконтроль і саморегуляція...» (Duckworth, & Seligman, 2016, р. 198-208);

– «...прагнення й уміння особистості керувати своєю поведінкою відповідно до суспільних норм і правил...» (Fitsula, 2002, р. 386) тощо.

Отже, на думку науковців, «дисциплінованість» – це якість, інтегральна якість особистості, уміння, властивість характеру (особистості), прагнення й уміння. Варто погодитися з думкою Рогожнікової Р. А., яка вважає, що *дисциплінованість поліцейського* – це інтегральна професійно-психологічна вольова якість, яка визначає здатність особи неухильно дотримуватися вимог нормативно-правових актів і підпорядковуватися загальнодержавним та особистісно-соціально-діяльнісним нормам і правилам поведінки. Слід обґрунтувати, чому саме дисциплінованість є інтегральною професійно важливою вольовою якістю поліцейського.

Дослідники проблеми дисциплінованості дійшли висновку, що в ній можна виокремити дві сторони – зовнішню та внутрішню (Volodarskaia, & Meshcheriakova, 2016, р. 83). Так, вони стверджують, що провідну роль відіграє внутрішня сторона, оскільки вимоги, накази без їх прийняття самими співробітниками не можуть стати регуляторами поведінки. Дослідження свідчать про те, що зовнішня вимога без смислової ідентифікації, без позитивного осмислення та особистісних цінностей не перетворюється в особистісні мотиви. Б. П. Бахарев описував такий склад дисциплінованості: дисциплінарна компетентність, особистісна мотивація та психологічні особливості особистості (Bakharev, 1998).

Погоджуючись із науковими позиціями цих та інших авторів, зазначимо, що правила й норми поведінки людини бувають:

- 1) загальнодержавними – на рівні держави закріплені нормативно-правовими актами;
- 2) професійними – необхідні для виконання певного виду діяльності;
- 3) соціальними – їх слід виконувати в тій чи іншій групі, колективі, об'єднанні тощо;
- 4) особистісними (інтерперсональними) – особа для себе обирає їх самостійно, не спираючись на чужу думку, вказівку чи наказ.

Дотримання людиною цих різновидів норм і правил має морально-ціннісну та психологічну детермінацію й ґрунтується на її:

- 1) світогляді – системі «... уявлень про світ і місце в ньому людини, про відносини людини в ньому, про ставлення людини до дійсності, що

оточує її, і до самої себе, а також зумовлені цими уявленнями основні життєві позиції та установки людей, їхні переконання, ідеали, принципи пізнання і діяльності, ціннісні орієнтації...» (Averintsev, Arab-Ogly, & Ilichev, 1989, p. 366).

2) установках – прийнятих для себе нормах, аксіомах і принципах життєдіяльності;

3) мотивації – самоспонукальному процесі з досягнення певних цілей або запобіганню небажаних наслідків;

4) волі – здатності «...досягати поставлених цілей в умовах подолання перешкод...» (Kuznietsov, 2012, p. 111) і системі вольових якостей:

а) цілепокладальних (цілеспрямованість, наполегливість, завзятість, ініціативність);

б) спонукальних (рішучість, сміливість, відважність, хоробрість);

в) саморегулятивних (терплячість, витриманість, самоконтроль, самовладання, самоврядування);

г) самоорганізаційних (організованість, планованість, послідовність, старанність тощо);

д) морально спрямованих (мужність, героїзм) (Tsilmak, 2019, p. 24);

5) психологічній готовності – особистісному настрої на дію, діяльність (бездіяльність).

Таким чином, дисциплінованість не є самостійною індивідуально-психологічною характеристикою людини – вона взаємообумовлена низкою психологічних і моральних характеристик, тобто є інтегральною.

Також слід зазначити, що дисциплінованість має певні рівні. Так, Р. А. Рогожнікова та А. Я. Хусаїнов виокремили п'ять рівнів

дисциплінованості, починаючи від «елементарного нормування» (першого рівня), при якому ще є відсутнє її моральне вимірювання та вона має зовнішній прояв, та закінчуючи дисциплінованістю як прояву «естетичної свободи особистості» (п'ятий рівень), за якого особа усвідомлює її необхідність, значущість. Свідому дисципліну (дисциплінованість) учені вивчають як процес її розвитку від «необхідної поведінки – до вільної», від її «зовнішньої організації» – до внутрішньої (Rogoznnikova, 2011; Rogoznnikova, & Khusainov, 2016). Отже, дисциплінованість може бути «усвідомленою» (поліцейський аналізує, оцінює правила й норми, ранжує та сепарує їх, а потім усвідомлено дотримується їх) та «неусвідомленою» (вона стає звичкою).

На нашу думку, дисциплінованість поліцейського залежить від ступеня її сформованості в характері особи або її необхідності для якісного здійснення професійної діяльності, за якої:

1) *дуже високий* ступінь визначає, що зазначена якість є сталою, неусвідомленою, що проявляється в характері особи як звична форма поведінки (звичка);

2) *високий* – якість є сталою, прогностичною, частково усвідомленою;

3) *середній* – якість проявляється тільки у необхідних випадках;

4) *низький* – якість проявляється зрідка;

5) *дуже низький* – якість дуже рідко проявляється.

Ми вважаємо, що для експертного психодіагностичного оцінювання дисциплінованості (недисциплінованості) слід використовувати + (–) десятибальну шкалу (див. табл.).

Таблиця

Показники оцінювання дисциплінованості (недисциплінованості)

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

Примітка. Показники від:

+ (–) 9 до + (–) 10 – визначають дуже високий ступінь;

+ (–) 6 до + (–) 8 – високий ступінь

+ (–) 5 – середній;

+ (–) 3 та + (–) 4 – низький;

+ (–) 1 та + (–) 2 – дуже низький.

Обґрунтуємо позицію стосовно необхідності експертного оцінювання за + (–) десятибальною шкалою. Слід зазначити, що дисциплінованість може бути:

1. Позитивною (зі знаком «+»), тобто корисною для держави, соціуму, діяльності й особи.

2. Негативною (зі знаком «–»), тобто вона не є суспільно корисною. Може бути корисною для особи та для її оточення, однак не для інших людей і держави. Наприклад, кримінальна дисциплінованість (тобто особа дотримується певних норм і правил кримінального середовища), її поведінка є корисною для субкультури злочинного угруповання або для самої особи, водночас вона є некорисною для жертв злочинної діяльності, держави.

Ще один приклад – патологічна дисциплінованість (вона виявляється у разі вольових розладів особи) – не є корисною ні для хворої особи, ні для соціального оточення, ні для держави. На нашу думку, показники від – 5 до – 10 – свідчать про те, що в особи діагностовано гіпербулію («...посилення вольової активності, надмірна діяльність...» (Levenets, 2005, р. 76)) або парабулію («...перекручення вольової активності у формі розладів поведінки..., ...зустрічається при кататонії, коли хворий гримасує, приймає змушені пози, робить стереотипні дії...» (Levenets, 2005, р. 76)). Показники від – 1 до – 4 – в особи діагностовано гіпобулію («...зниження вольової активності, бідність спонукань до діяльності...» (Levenets, 2005, р. 76)). 0 – визначає повну відсутність дисциплінованості (це діагностують у разі абулії, стопору).

Варто зазначити, що для більш надійного й об'єктивного експертного оцінювання дисциплінованості поліцейського за десятибальною шкалою необхідно вираховувати відсоток її прояву в певних обставинах. Наприклад, є 12 професійних ситуацій, з них у 9-ти ситуаціях особа продемонструвала дисциплінованість. У відсотковому значенні – це 75 % – показник дисциплінованості особи відповідає високому ступеню. Коли ми говоримо про низький і дуже низький ступінь прояву особою дисциплінованості, то зауважуємо, що зазначена якість все ж таки має епізодичний свій прояв, однак таку особу вважають ненадійною та недисциплінованою.

Таким чином, дисциплінованість – це індивідуально-психологічна характеристика, що формується особою протягом її життя. В. О. Сластьонін і В. П. Каширін виокремлюють дисципліну з міркувань вигоди, дисципліну з примусу та внутрішню дисципліну (самодисципліну) (Slastenin, & Kashirin, 2001). Дисциплінованість може бути як: 1) індивідуально-психологічна риса характеру; 2) звичка, що свідомо сформована й стала неусвідомленою; 3) здатність (керувати своїми діями); 4) певна особистісна (соціальна чи професійна) необхідність.

О. І. Крупнов у своєму дослідженні виділив трифакторну структуру дисциплінованості: перший фактор – внутрішня та свідомо дисциплінованість; другий фактор – екстернальність і показна дисциплінованість; третій фактор – предметність й осмисленість (Kрупнов, 2006, р. 65). Отже, дисциплінованість є багатоаспектною індивідуально-психологічною характеристикою.

Наукова новизна

У науковому дослідженні: 1) уточнено зміст поняття «дисциплінованість поліцейського», 2) обґрунтовано інтегральність дисциплінованості (вона детермінована та взаємообумовлена світоглядом особистості, її установками, мотивацією, волею, вольовими якостями та психологічною готовністю); 3) доведено необхідність її експертного оцінювання за + (–) десятибальною шкалою, де позитивна дисциплінованість є корисною, а негативна – може бути корисною для особи, однак не для соціуму та держави.

Висновки

Дисциплінованість є важливою багатогранною, багатоаспектною, багатофакторною інтегральною професійно-психологічною якістю особистості поліцейського. Тому під час професійно-психологічного відбору кандидатів на прийняття на службу й зайняття вакантної посади, крім тестових методик, необхідно використовувати ще й експертне оцінювання за + (–) десятибальною шкалою. Перспективним напрямом дослідження є встановлення ступеня впливу на дисциплінованість – світогляду особистості, установок, мотивації, волі, вольових якостей, індивідуальних і професійних стилів діяльності та психологічної готовності.

REFERENCES

- Averintsev, S.S., Arab-Ogly, E.A., & Ilichev, L.F. (1989). *Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar [Philosophical Encyclopedic Dictionary]* (2nd ed.). Moscow: Sov. entsikl. [in Russian].
- Bakharev, V.P. (1998). *Psikhologiya i pedagogika professionalnoy deiatelnosti ofitsera [Psychology and pedagogy of professional activity of an officer]*. Moscow: Voen. un-t RF [in Russian].

- Dorfman, L.Ia., & Gridiushko, A.E. (2011). Struktura distsiplinirovannosti kursantov voennogo vuza vnutrennikh voysk MVD RF [The structure of discipline of cadets of the military higher educational institution of the internal troops of the Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation]. *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka, Pedagogical education and science*, 3, 87-90 [in Russian].
- Dubniakova, A.I. (2013). Obraz sotrudnika politzii v soznanii grazhdan [The image of a police officer in the minds of citizens]. *Psikhopedagogika v pravookhranitelnykh organakh, Psychopedagogy in law enforcement*, 4(55), 19-21. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/obraz-sotrudnika-politzii-v-soznanii-grazhdan> [in Russian].
- Duckworth, A.L., & Seligman, M.E.P. (2006). Self-discipline gives girls the edge: Gender in self-discipline, grades, and achievement test scores. *Journal of Educational Psychology*, 98(1), 198-208. doi: <https://doi.org/10.1037/0022-0663.98.1.198>.
- Fitsula, M.M. (2002). *Pedahohika [Pedagogy]*. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].
- Fyfe, J., Greene, J., Walsh, W., Wilson, O., & Clinton, McLaren Roy. (1997). Police Administration, Fifth Edition. *Princeton Road*. Highstown, NJ 08520. United States of America.
- Girvan, E.J., Gion, C., McIntosh, K., & Smolkowski, K. (2017). The relative contribution of subjective office referrals to racial disproportionality in school discipline. *School Psychology Quarterly*, 32(3), 392-404. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/spq0000178>.
- Krupnov, A.I. (2006). Sistemno-dispozitsionnyy podkhod k izucheniiu lichnosti i ee svoystv [Systemic dispositional approach to the study of personality and its properties]. *Vestnik Rossiyskogo universiteta druzhby narodov, Bulletin of the Peoples' Friendship University of Russia*, 1(3), 63-74 [in Russian].
- Krysko, V.G. (2003). *Slovar-spravochnik po sotsialnoy psikhologii [Dictionary of Social Psychology]*. SPb.: Piter [in Russian].
- Kuznietsov, M.A. (2012). Volova rehuliatitsiia diialnosti: osnovni zakonomirnosti, etapy i mekhanizmy [Volova regulation of activity: basic laws, stages and mechanisms]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody, Bulletin of the Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovorodi*, 43(1), 110-128 [in Ukrainian].
- Levenets, I.V. (2005). *Sudova psykhiiatriia [Forensic psychiatry]*. Ternopil: Ekonom. dumka [in Ukrainian].
- Medveditskova, L.V. (2019). Distsiplinirovannost sotrudnika organov vnutrennikh del: sodernzhanie i puti formirovaniia v protsesse professionalnoy podgotovki [Discipline of an employee of the internal affairs bodies: content and ways of formation in the process of professional training]. *Mir nauki, kulturny, obrazovaniia, The world of science, culture, education*, 5(78), 218-220. doi: [10.24411/1991-5497-2019-00091](https://doi.org/10.24411/1991-5497-2019-00091) [in Russian].
- Piankivska, L.V. (2017). Chynnyky syndromu "emotsiinoho vyhorannia" u kursantiv spetsializovanykh vyshchyykh navchalnykh zakladiv MVS Ukrainy [Factors of the syndrome of "emotional burnout" in cadets of specialized higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Tekhnolohiia rozvytku intelektu, Intelligence development technologies*, 17. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/tri_2017_2_6_14 [in Ukrainian].
- Riddle, T., & Sinclair, S. (2019). Racial disparities in school-based disciplinary actions are associated with county-level rates of racial bias. *PNAS USA*, 116(17). doi: [10.1073/pnas.1808307116](https://doi.org/10.1073/pnas.1808307116).
- Rogoznikova, R.A., & Khusainov, A.Ia. (2016). Vospitanie u kursantov voennogo vuza distsiplinirovannosti kak nrvstvennogo kachestva lichnosti - aktualnaia problema sovremennosti [The upbringing of discipline among cadets of a military higher educational institution as a moral quality of a person is an urgent problem of our time]. *Uchenye zapiski universiteta imeni P.F. Les-gafta, Scientific notes of the University named after P.F. Les-Gaft*, 12(142), 107-111 [in Russian].
- Rogoznikova, R.A. (2011). Teoreticheskie osnovy vospitaniia distsiplinirovannosti kak tsennostnogo otnosheniia k cheloveku u kursantov voennykh vuzov vnutrennikh voysk MVD RF [The theoretical foundations of discipline education as a value attitude towards a person among cadets of military universities of the internal troops of the Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation]. *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka, Pedagogical education and science*, 3, 72-74 [in Russian].
- Seliutina, E.N., & Kholodov, V.A. (2019). Okhrana obshchestvennogo poriadka sotrudnikami politzii vo vremia massovykh meropriiaty kak profilaktika soversheniia terroristicheskikh aktov [Protection of public order by police officers during mass events as prevention of terrorist acts]. *Vestnik gosudarstvennogo i munitsipalnogo upravleniia, Bulletin of State and Municipal Administration*, 3(8), 125-133. doi: [10.22394/2225-8272-2019-8-3-125-133](https://doi.org/10.22394/2225-8272-2019-8-3-125-133) [in Russian].
- Slastenin, V.A., & Kashirin, V.P. (2001). *Psikhologiya i pedagogika [Psychology and Pedagogy]*. Moscow: Akademiia [in Russian].
- Tsil'mak, O.M. (2019). Etalonnii psikhologichnyi profil volovykh yakosti slidchogo [The reference psychological profile of the volitional qualities of the investigator]. *Sotsialno-pravovi studii, Socio-legal studies*, 2(4), 22-26. doi: [10.32518/2617-4162-2019-2-22-26](https://doi.org/10.32518/2617-4162-2019-2-22-26) [in Ukrainian].
- Violanti, J.M. (2011). Police organizational stress: the impact of negative discipline. *Int J Emerg Ment Health*, 13(1), 31-36. doi: [10.1093/shm/hky016](https://doi.org/10.1093/shm/hky016).
- Volodarskaia, E.A., & Meshcheriakova, Iu.S. (2016). Imidzn voinskoj distsipliny u sovremennykh voennosluznashchikh [The image of military discipline among modern military personnel]. *Chelovecheskiy kapital, Human capital*, 3, 82-84 [in Russian].
- Zakon Ukrainy "Pro Natsionalnu politziiu": vid 2 lyp. 2015 r. No. 580-VIII [Law of Ukraine "About the National Police" from July 2, 2015, No. 580-VIII]. (n.d.). www.golos.com.ua. Retrieved from <http://www.golos.com.ua/article/257729> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Философский энциклопедический словарь / [редкол.: С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др.]. 2-е изд. М. : Сов. энцикл., 1989. 815 с.
- Бахарев Б. П. Психология и педагогика профессиональной деятельности офицера : учебник. М. : Воен. ун-т РФ, 1998. 281 с.
- Дорфман Л. Я., Гридюшко А. Е. Структура дисциплинированности курсантов военного вуза внутренних войск МВД РФ. *Педагогическое образование и наука*. 2011. № 3. С. 87–90.
- Дубнякова А. И. Образ сотрудника полиции в сознании граждан. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2013. № 4 (55). С. 19–21. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obraz-sotrudnika-politsii-v-soznanii-grazhdan>.
- Duckworth A. L., Seligman M. E. P. Self-discipline gives girls the edge: Gender in self-discipline, grades, and achievement test scores. *Journal of Educational Psychology*. 2006. No. 98 (1). P. 198–208. doi: <https://doi.org/10.1037/0022-0663.98.1.198>.
- Фицула М. М. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Академія, 2002. 528 с.
- Fyfe J., Greene J., Walsh W., Wilson O., Clinton McLaren Roy. Police Administration. Fifth Edition. *Princeton Road*. Highstown, NJ 08520. United States of America, 1997.
- Girvan E. J., Gion C., Mcintosh K., Smolkowski K. The relative contribution of subjective office referrals to racial disproportionality in school discipline. *School Psychology Quarterly*. 2017. No. 32 (3). P. 392–404. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/spq0000178>.
- Крупнов А. И. Системно-диспозиционный подход к изучению личности и ее свойств. *Вестник Российского университета дружбы народов*. 2006. № 1 (3). С. 63–74.
- Крысько В. Г. Словарь-справочник по социальной психологии : слов. СПб. : Питер, 2003. 416 с.
- Кузнецов М. А. Вольова регуляція діяльності: основні закономірності, етапи і механізми. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. 2012. № 43 (1). С. 110–128. (Серія «Психологія»).
- Левенець І. В. Судова психіатрія : навч. посіб. Тернопіль : Економ. думка, 2005. С. 328.
- Медведицкова Л. В. Дисциплинированность сотрудника органов внутренних дел: содержание и пути формирования в процессе профессиональной подготовки. *Мир науки, культуры, образования*. 2019. № 5 (78). С. 218–220. doi: [10.24411/1991-5497-2019-00091](https://doi.org/10.24411/1991-5497-2019-00091).
- П'янківська Л. В. Чинники синдрому «емоційного вигорання» у курсантів спеціалізованих вищих навчальних закладів МВС України. *Технології розвитку інтелекту*. 2017. Вип. 17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tri_2017_2_6_14.
- Riddle T, Sinclair S. Racial disparities in school-based disciplinary actions are associated with county-level rates of racial bias. *PNAS USA*. 2019. No. 116 (17). doi: [10.1073/pnas.1808307116](https://doi.org/10.1073/pnas.1808307116).
- Рогожникова Р. А., Хусаинов А. Я. Воспитание у курсантов военного вуза дисциплинированности как нравственного качества личности – актуальная проблема современности. *Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта*. 2016. № 12 (142). С. 107–111.
- Рогожникова Р. А. Теоретические основы воспитания дисциплинированности как ценностного отношения к человеку у курсантов военных вузов внутренних войск МВД РФ. *Педагогическое образование и наука*. 2011. № 3. С. 72–74.
- Селютина Е. Н., Холодов В. А. Охрана общественного порядка сотрудниками полиции во время массовых мероприятий как профилактика совершения террористических актов. *Вестник государственного и муниципального управления*. 2019. № 3. Т. 8. С. 125–133. doi: [10.22394/2225-8272-2019-8-3-125-133](https://doi.org/10.22394/2225-8272-2019-8-3-125-133).
- Сластенин В. А., Каширин В. П. Психология и педагогика : учеб. пособие. М. : Академия, 2001. 480 с.
- Цільмак О. М. Еталонний психологічний профіль вольових якостей слідчого. *Соціально-правові студії*. 2019. Вип. 2 (4). С. 22–26. doi: [10.32518/2617-4162-2019-2-22-26](https://doi.org/10.32518/2617-4162-2019-2-22-26).
- Violanti J. M. Police organizational stress: the impact of negative discipline. *Int J Emerg Ment Health*. 2011. No. 13 (1). P. 31–36. doi: [10.1093/shm/hky016](https://doi.org/10.1093/shm/hky016).
- Володарская Е. А., Мещерякова Ю. С. Имидж воинской дисциплины у современных военнослужащих. *Человеческий капитал*. 2016. № 3. С. 82–84.
- Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Стаття надійшла до редколегії 15.04.2020

Tsilmak O. – Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Sociology and Psychology of the National University «Odessa Law Academy», Odesa, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7348-4876>;

Lefterov V. – Doctor of Psychology, Professor, Head of the Department of Sociology and Psychology of the National University «Odessa Law Academy», Odesa, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9163-0555>

Discipline as an Integral Professional and Psychological Quality of a Police Officer

*Reforming of the units of the National Police is not possible without high-quality professional and psychological selection of candidates for employment and filling vacancies. One of the most important criteria and quality for professional and psychological selection of a police officer is discipline. The **purpose** of the study is to reveal key points of discipline as an integral professional and psychological quality of the police officer. **Methodology.** The research uses a set of general methods such as analysis, synthesis, induction, deduction, scientific abstraction, generalization, analogy, modeling, classification. It also applies general theoretical methods, they are formalization, axiomatization and hypothetical-deductive. **Scientific novelty.** We have clarified the meaning of the definition of «police discipline» as an integral professional and psychological quality, which requires the ability of a person to strictly comply with regulations and to obey national and personal social and legal behavior. The integrality of policeman's personality discipline is determined and mutually conditioned by its worldview, attitudes, motivation, volitional qualities and psychological readiness, is substantiated. The necessity of expert assessment of police discipline on a + (-) ten-point scale is justified. Positive discipline is useful, and negative can be useful for the individual, but not for the society and the state. **Conclusions.** Discipline is an important multi-factor integral professional and psychological quality of a police officer's personality. Therefore, during the professional and psychological selection of candidates for police service and filling of a vacant position, in addition to test methods, it is necessary to use expert evaluation on a + (-) ten-point scale. A long-term plan of the research is to establish the degree of influence of next qualities on discipline, they are the worldview of the individual, attitudes, motivation, willpower, individual and professional styles and psychological readiness.*

Keywords: discipline; police officer; professional and psychological quality; professional and psychological selection; National Police.